

Schrijfvaardigheid en cognitieve ontwikkeling bij allochtone leerlingen

1 december 1989

Auteur: [Ilse Humblet](#)

Volume: [19](#)

Nummer: [3](#)

Pagina's: 24-34

Documenten

- [vonk_jrg19_045.pdf](#)

schrijfvaardigheid en cognitieve ontwikkeling bij allochtone leerlingen ilse humblet deze bijdrage vormt een onderdeel van een onderzoek naar de relatie tussen schrijfvaardigheid en cognitieve ontwikkeling bij autochtone en allochtone kinderen en de didactische implicaties daarvan in dit artikel wordt alleen aandacht besteed aan schrijfproducten van allochtone leerlingen laatste aandachtverschuivingen ste p dat com schrijfvaardigheid communicatieve of taalhandelende aspecten in verband staan met taalbeschouwende en daarmee en cognitieve gepaard gaande cognitieve aspecten een andere vaststelling is dat taalgebruik zowel contextvrij als de sociolinguïstiek heeft zich de afgelopen jaren in contextgebonden kan zijn cummins 1984 stelt diverse richtingen ontwikkeld een van de interesses deze inzichten schematisch voor zie figuur 1 voorbeeld cognitief voorbeeld prates over een weinig eisende fatische gebeurtenis communicatie a c 1 context automatische activiteiten context vrij vrij niet automatische activiteiten d voorbeeld een discussie voorbeeld overtuigen cognitief veeleisend voeren figuur 1 cummins assenkruis en de relatie tussen cognitieve en communicatieve activiteiten mc dec 1989 19 de jaargang nummer 3 de kwadranten a b c d onderscheiden vier ervan naast de gedachte dat taalbeschouwende communicatieve handelingen waarbij een wisse activiteiten dit zijn vooral lees en schrijfprocessen lende cognitieve impact en contextgebondenheid een fundamenteel andere cognitieve impact heb wordtverondersteld volgens cummins dragen de ben dan taalhandelende activiteiten groeit even kwadranten a en c een meer automatisch karakter het besef dat ook binnen het taalbeschuwe ter terwij b en d niet automatisch van acrd zijn lijke respectievelijk het taalhandelende activiteit het is de verdienste van cummins aangetoond tot ten kunnen worden onderscheiden met verschil hebben dat er verschillende soorten taalhandelen lende cognitieve eisen bijgevolg wordtbijvoorbeeld bestaan en dat de ermee gepaard gaande denk verondersteld dat het vertellen van ervaringen een activiteit afhankelijk is van de acrd van de hands beroep duet op fundamen-

teel andere cognitieve ling hiermee verbreedt en bevestigt hij de lijn uit vaardigheden dan het opschrijven van diezelfde gezet door labovs work aangaande het black ervaringen op het taalbeschouwelijke vlak bijvoor english vernacular dialectgebruik of peer group beeld zijn andere cognitieve vaardigheden vereist taalgebruik kan eveneens cognitief geladen zijn bij het schrijven van een essay als voor het opstel labov 1972 deze benadering heeft belangrijke len van een boodschappenlijstje in figuur 2 wor gevolgen zowel voor de opvattingen omtrent taal den die taalbeschouwelijke aspecten in cummins ontwikkeling als voor de didactische toepassingen assenkruis ingepast voorbeeld cognitief voorbeeld boodschappenlijstje weinig eisend zelf beleefde schrijven gebeurtenissen a c beschrijven context automatische activiteiten context vrij niet automatische activiteiten vrij b voorbeeld essay voorbeeld plaatjes beschrijven cognitief veeleisend schrijven figuur 2 cummins assenkruis toegepast op taalbeschouwende activiteiten met name schnjorodukten elke kwadrant stemt overeen met een voorbeeld spreken aan lezen en schrijven voorafgaan is an van een schrijfactiviteit uit het voorafgaande blijkt sick waardevol maar meer en meer zijn er aanwij dat schrijven hoewel gewoonlijk een cognitief zingen dat de verwaarlozing van het taalbeschou veeleisende activiteit genoemd petals taalhande welijke aspect made aan de basis zou kunnen liggen len variorende cognitieve eisen kan stellen dat van de problemen die allochtonen in het voortge heeft gevolgen voor het taalbeschouwingsonder zetonderwijs ondervinden het uitsluitend aandacht wijs besteden aan communicatieve vaardigheden e vert op korte termijn wel resulaten op in de zi p dat de interesse die onder impuls van de sociolinguis de mondelinge taalvaardigheid er sterk op vooruit tiek uit de jaren zestig is uitgegaan naar communi gaat maar dat is niet voldoende de aandacht catieve aspecten van taalvaardigheid heeft de voor communicatieve vaardigheden moet gepaard aandacht voor het taalbeschouwelijke in zekere gaan met aandacht voor taalbeschouwelijke aspec mate overschaduwde de opvatting dat luisteren en ten zoals diverse vormen van lezen en schrijven 19 de jaargang nummer 3 dec 1989 zoniet ontwikkelt het taalleerproces zich eigenlijk in de zin dat er tekeningen worden aangeboden voorgrondinformatie plus uitbreidende elemente vragen zonder aarzelen gaven ze tel kens de maar gedeeltelijk en ontstaat het beeld van kinde en ze iscognitiefveeleisend omdatde onderschei ten de zgn achtergrondinformatie hopper 1979 drie kernwoorden en de uitbreidingen aan deze ren die op het eerste gezicht wei behoorlijk spre den elementen van het schrijfproces van descrip figuur 3geeft hiervan de schematische weergave plaatjes kunnen bijgevolg als het ware op diverse ken maar toch achterblijven bij die vaardigheden tie over causaliteit naar inferenties lopen de dne de minimale kern van basisproposities die tot dne niveaus worden beschreven en deze niveaus die cognitief veeleisender zijn gehanteerde plaaies zie figuur 3 hebben met kernwoorden kan worden gereduceerd wordt hangen sam en zowel met een cognitief aspect als in dat verband is er nog een ander aspect dat in name elk een specifieke cognitieve valentie binnen elk kader met het cijfer 1 aangeduid deze met een taalkundige component indien de boven discussies over migrantenkinderen weinig aan bod tekening 1 vergt een louter descnptieve activiteit kern breidt zich concentnsch uit cijfers 2 3 4 vermelde benadering van het schrijfproces met de komt piaget heeft

er veelvuldig op gewezen dat in plaatje 2 zit een oorzaak gevolg relatie verwerkt naarmate er meer elementen zoals details en in realiteit overeenstemt moet er een belangrijke kinderen zich cognitief ontwikkelen naarmate ze en het laatste plaatje toont de gevolgen van de interpretatieve componenten aan toegevoegd worde evolutie waarneembaar zijn waarin de interactie onder worden de vraag rijst hoe de natuurlijke causaliteitsrelatie elk plaatje kan worden opgevat den dit schema werd getoetst door een aantal tussen het cognitieve en het taalkundige aspect cognitieve ontwikkeling van migrantenkinderen als de som van de basisproposities die zgn studenten naar de kernactiviteiten van de plaaies duidelijk wordt verloopt en in welke mate daar didactisch gebruik van kan worden gemaakt schrijven wordt hier met andere woorden opgevat als een zich ontwikkelend proces waarbij cognitieve en taalkundige elementen elkaar parallel aanvullen deze benadering werd getoetst aan de praktijk van het schrijven aan migrantenkinderen op basisschoolniveau een plaatjesbeschrijvende v h geschiedenis voorgeschiedenis voorgeschiedenis activiteit post bode valt over fiets ongeval ziekenhuis het toetsen van dit inzicht gebeurde aan de hand postbode in ziekenhuis van een plaatjesbeschrijvende activiteit in een apparent time opzet aan honderd leerlingen van 2 2 3 4 2 3 4 zeven tot veertien jaar uit acht verschillende niveaus groepen van de rijksbasisschool te borger valt wagen hout werd gevraagd een verhaal te schrijven aan hand rijdt de hand van drie plaaies de opdracht werd kias hand sikaal uitgevoerd in aanwezigheid van de onder t r1 evpn postbode rem brieven grand hand zielig fiets kapot zoeker er werd geen voorafgaand klassikaal gesprek gevoerd en er mochten geen vragen f 1 ets kapot hand bang weg brieven grand hand blijft achter worden gesteld over de benoeming van bepaalde diverse situaties le c ten diverse situationele componenten componenten noch over het vertoep van de hand deling op de plaaies de leertingen kregen onge 2 3 veer een half uur tijd om hun verhaal naar te schrijven inzien wi oorzaak gevolg relatie descriptieve activiteit in cummins assenkruis zie figuur 2 kan deze schrijfoopdracht binnen kwadrant b worden geplaatst deze schrijfactiviteit is contextgebonden figuur 3 gehanteerde plaaies en een schematische voorstelling van betekenisentiteiten met een toenemend aantal details dec 1989 19de jaargang nummer 3 1 9 de jaargang nummer 3 dec 1989 schrijfprodukten van zekere piet smets een dringende aangetekende brief mende te ontvangen omdat de postbode leerlingen gewond raakte neemt de hond zijn opdracht over piet smets eindigt als een rijke baron in een kas teel of hoe een dubbeltje rotten kan een eerste opmerkelijke vaststelling is dat in elk van de schrijfprodukten het kernconcept zoals verder is het opmerkelijk dat deze leerlingen net voorgesteld in figuur 3 aanwezig is zelfs in die zoals beschreven in de literatuur vgl b v choms gevallen waar het taalkundige vermogen kenmerklijk ky 1975 pepermans 1983 en graves 1983 een nog niet ontwikkeld is zie bijvoorbeeld tekst 1 in snort van invented spelling hanteren dat wil bijlage zijn de basisproposities voorhanden de zeggen dat ze spellingen bedenken die overeen aangeboden strip werd dus op een relatief homo komen met het door hun gehoorde fonetische gene wijze geïnterpreteerd klankbeeld voorbeelden hiervan zijn in diverse teksten te vinden tomfir nonfen glebclensi ten tweede kan worden vastgesteld dat in de tekst 2 iminerien ziekenhuis tekst 3 imenerret gepresenteerde re-

sultaten de onderscheiden fa teegn de hond zen vests is kaapor tekst 4 polisi sen met name de descriptieve de causale en de tan g en al maan tekst 6 en hart voor freen inferentie te onderscheiden zijn tekst 7 illustreert en lagter wier etc tekst 11 dit proces verloopt dit duidelijk zelfs in die gevallen waar het linguïstisch op merkwaardige wijze parallel met dat van au tisch vermogen to kort schist kunnen deze fasen tochtone leerlingen hoewel duidelijk is dat de al weliswaar zeer geconcentreerd teruggevonden lochtone kinderen op dit punt achterop lopen worden de teksten 2 bromfiets hond ambulans graves 1983 wijst erop dat deze door het kind ce en 3 lets meneer hond ziekenhuis bos bedachte spellingen stadia in het leerproces verte tasn stem m en bijvoorbeeld overeen melds in figuur genwoordigen die positief in plaats van negatief 3 vermelde basisproposities alle leerlingen blij moeten worden gevalueerd volgens hem leg ken dus hetzelfde interpretatieve schema gehan gen onderwijzers en ouders vaak een al te perfect teerd te hebben tionistische hooding aan de dag ten opzichte van de schrijfproducten van de kinderen een derde frappante dock niet helemaal verras sende vaststelling is dat er een duidelijk merkbare ten vijfde valt op dat deze leerlingen schrijfgierig graduele toename van de uitbreidende elementen zijn zie van de craen 1986 hiermee wordt waar to nemen valt vanaf een bepaald niveau bedoeld dat de zin en de wil om to schrijven duide verscherpt de waameming zich in tekst 10 bij lijk aanwezig zijn of om het met simhoffer te zeg voorbeeld worden de begrippen brir isnor en het gen ook deze kinderen hebben laalent in een loud zijn van de man naar voren gebracht in tekst aantal gevallen kan worden vastgesteld dat hoe 11 wordt vermeld dat de postbode zweer en dat wel het linguïstisch vermogen relatief bering is de hij goad voor zich uitkijkt bij het fietsen nog in schrijfgierigheid dermate groot is dat dit geenszins tekst 11 wordt de techniek van de vergelijking een damper op het schrijfhousiasme zet zie gehanteerd zoals bijvoorbeeld zo hard als een bijvoorbeeld tekst 5 schrijven kan bijgevolg als wielrenner het lijkt wel een postman die dringend een natuurlijk proces worden opgevat waarbij de zijn vliegtuig moot nemen of het lijkt wel dat het technische aspecten waarvan spelling er een is sneeuwt een volgende stap is een uitbreiding haar pas op de tweede plaats komen voorgeschiedenis en situationele elementen toe in tekst 11 is de postbode te last opgestaan van de didactische implicates van een dergelijke daar de haast en remde hij met zijn voorrem wat vaststelling betreffen vooral het schrijfklimaat het het over kop slaan verklaart in tekst 12 wordt als is van belang dat er geen geforceerd schrijfklimaat het ware een scenario voorgesteld waarbij een ontstaat maar dat er stimulerende impulsen uit v tdec 1989 19 de jaargang nummer 3 wit gaan van de onderwijzer en de medeleerlingen haar het schrijfprodukt toe hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan leuke opdrachten originele verwerkingen van het materiaal tentoonstellingen en dergelijke meer maar ook aan het onderling noot uitwisselen van de schrijfproducten waarbij de dit artikel is de tekst van een lezing gehouden leerlingen elkaars werk becommentarieren en op de zevende sociolinguïstendagen te brus eventueel verbeteren sel v u b in mei 1988 bibliografie besluit chomsky c 1975 invented spelling in the open classroom in w von raffler in deze bijdrage werden de zich ontwikkelende engel ed 1976 child language word 499 taalkundige en cognitieve aspecten die verband 518 houden met schrijven

